

PALJASTAMASSA EU:TA ENITEN UHKAAVIA RIKOLLISVERKOSTOJA

Tiivistelmä

Tässä sarjassaan ensimmäisessä raportissa analysoidaan perusteellisesti ominaisuuksia, jotka muodostavat rikollisista toimijoista erityisen suuren uhan. Lainvalvontaviranomaisten tietämyksen lisääminen niiden toiminnasta ja keskeisistä valmiuksista vahvistaa entisestään vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa. Se on olennaista hyödykkeisiin perustuvan lähestymistavan täydentäjänä.

Taustaa

Vakava ja järjestäytynyt rikollisuus muodostaa jatkuvan uhan Euroopan unionin (EU) sisäiselle turvallisuudelle. Jotta resursseja voidaan priorisoida tehokkaasti ja ohjata poliittisia toimia, joilla pyritään puuttumaan ongelmaan, on tärkeää saada selkeä käsitys sekä rikollisesta toiminnasta että siitä vastuussa olevista henkilöistä. Vakavaa ja järjestäytynyttä rikollisuutta koskevissa Euroopan unionin uhkakuva-arvioissa (EU SOCTA) rikollista toimintaympäristöä analysoidaan pääasiassa rikollismarkkinoiden ja rikollisen toiminnan kautta ja analysoidaan niiden vaikutusta EU:n talouteen ja yhteiskuntaan. Kuva jää kuitenkin vaillinaiseksi ilman rikollisverkostojen kattavaa arviointia.

Käsite rikollisverkosto kuvastaa nykyisen rikollisympäristön luonnetta, joka on monimutkainen ja jossa toimii erilaisia rikollisjärjestöjä. Rikollisverkostoissa organisaatiomalliltaan erilaiset ryhmät ja yksilöt – joko tiettyyn verkostoon kuuluvat tai sen ulkopuolella operoivat – toimivat yhteistyössä. Analyysissä tuodaan esiin EU:n sisäiselle turvallisuudelle erityisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen ominaispiirteet. Tavoitteena on vahvistaa tietämystä rikollisverkostoista, jotta poliittiset päättäjät ja lainvalvontaviranomaiset voivat tehdä tietoon perustuvia poliittisia ja operatiivisia päätöksiä niiden torjumiseksi.

Tämä raportti on laadittu vastauksena useisiin aloitteisiin, joissa on tuotu esiin tarve syventää ymmärrystä siitä, mistä rikollisverkostojen uhka muodostuu. Tämän suuntaisia aloitteita ovat tehneet muun muassa EU:n oikeus- ja sisäasiainministerit ja EU:n neuvoston nykyinen puheenjohtajavaltio Belgia¹. Analyysin tulokset täydentävät vuoden 2025 EU SOCTAn hyödykkeisiin perustuvaa arviointia tarjoamalla syvällisemmän analyysin, jossa keskitytään rikollisiin toimijoihin. Analyysi tukee myös erityisen suuren uhan muodostavia rikollisverkostoja koskevaa Euroopan monialaisen rikosuhkien torjuntafoorummin (EMPACT) operatiivista toimintasuunnitelmaa, sillä siinä kehitetään menetelmiä tunnistaa erityisen suuren uhan muodostavat rikollisverkostot. Se on osa EU:n etenemissuunnitelmaa huumekaupan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi toimen 4 osalta².

¹ Puheenjohtajavaltio Belgia, Euroopan unionin neuvosto, Prioriteetit, 8. helmikuuta 2024, saatavilla osoitteessa <https://belgian-presidency.consilium.europa.eu/en/programme/priorities/>

² Euroopan komissio, komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle: EU:n etenemissuunnitelma huumekaupan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi, COM/2023/641 final, 18. lokakuuta 2023, saatavilla osoitteessa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023DC0641>

Ainutkertainen tietoaineisto

Analyysi perustuu ainutlaatuisen, nimenomaan tätä tarkoitusta varten kerättyyn tietoaineistoon. Analyysia havainnollistetaan tarvittaessa lisätiedoilla, jotka on jo aiemmin toimitettu rikostietojen keskuksena toimivalle Europolille.

Jäsenvaltiot ja Europolin kumppanimaat ovat yhdistäneet voimansa tunnistaakseen EU SOCTAn puitteissa sovittujen kriteerien pohjalta EU:ssa toimivat ja sille erityisen suuren uhan muodostavat rikollisverkostot. Tuloksena syntyi ainutlaatuinen tietokokonaisuus, jossa on kattavat tiedot kaikista rikollisverkostoista kuvaavista olennaisista seikoista, jotka auttavat arvioimaan niiden uhkaa.

EU:n jäsenvaltiot ja kolmannet maat tunnistivat yhteensä 821 erityisen suuren uhan muodostavaa rikollisverkostoa, jotka toimivat Euroopan unionissa ja vaikuttavat alueen sisäiseen turvallisuuteen³. Tunnistettujen verkostojen **kokonaisjäsenmäärä on yli 25 000 henkilöä**. Tämä katsaus 821 erityisen suuren uhan muodostavista rikollisverkostosta on sarjassaan tähän asti kattavin EU:n raportti, jossa ensimmäistä kertaa koordinoitusti kootaan yhteen yksityiskohtaiset tiedot näiden verkostojen toiminnasta ja operaatioista.

Nämä verkostot ja epäillyt rikolliset, joista verkostot koostuvat, toimivat **useilla rikollisuuden aloilla. Näitä ovat muun muassa huumekauppa, petokset omaisuusrikokset, ihmissalakuljetus ja ihmiskauppa**. Huumausainekauppa erottuu selvästi keskeiseksi toiminnaksi: **puolet (50 prosenttia) erityisen suuren uhan muodostavista rikollisverkostoista osallistuu huumausainekauppaan joko itsenäisenä toimintana tai osana rikollista toimintaa. Kolmannes (36 prosenttia) keskittyy yksinomaan huumekauppaan**.

Kahdenlaista merkitystä EU:n lainvalvonnalle

Näillä tiedoilla on kahtalainen merkitys EU:n lainvalvonnalle. Ensinnäkin kootut tiedot mahdollistavat tiedusteluun perustuvan arvioinnin rikollisverkostoista, niiden rakenteesta, toiminnasta, keinoista ja toiminta-alueista. Näin on saatu aikaisempaa selvempi kuvan näiden rikollisverkostojen keskeisistä piirteistä ja niiden yhteiskunnalle aiheuttamista riskeistä. Tämä vahvistaa yhteistä ymmärrystä ja tukee poliittisia päättäjiä ja lainvalvontaviranomaisia, jotka pyrkivät puuttumaan tällaisten verkostojen toimintaan.

Toiseksi tämä valtava määrä rikostietoja on nyt kootusti keskitetty Europoliin, mikä vahvistaa entisestään viraston roolia rikostietokeskuksena. Rikostietojen keskittäminen lisää merkittävästi operatiivista tehokkuutta, sillä sen avulla lainvalvontaviranomaiset voivat rajatylittävässä poliisiyhteistyössä kohdentaa ja suorittaa rikostutkintaa tehokkaammin. Se mahdollistaa tutkintaresurssien tehokkaamman kohdentamisen ja viime kädessä yleisen turvallisuuden parantamisen.

Erityisen suuren uhan muodostavia rikollisverkostoja koskevat suuntaukset tunnistettiin analysoimalla 821 rikollisverkoston koko tietoaineisto.

³ Tässä raportissa "rikollisverkostolla" viitataan tätä raporttia varten tunnistettuihin erityisen suuren uhan muodostaviin rikollisverkostoihin.

Erityisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen "ABCD"

Tässä sarjassaan ensimmäisessä EU:n laajuudessa arvioinnissa on selvitetty erityisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen "ABCD": ne ovat ketteriä, rajat ylittäviä, kontrolloivia ja vahingollisia (Agile, Borderless, Controlling and Destructive). Näiden yhteisten piirteiden tunnistaminen ja käyttäminen jatkoanalyysien ja -toimien lähtökohtana auttaa poliittisia päättäjiä tekemään tietoon perustuvia strategisia päätöksiä ja lainvalvontaviranomaisia kohdistamaan toimet erityisen suuren uhan muodostaviin EU:ssa toimiviin rikollisiin toimijoihin.

Erityisen suuren uhan muodostavat rikollisverkostot ovat...

Agile (ketterä)

[adjektiivi | kykenee sopeutumaan nopeasti ja onnistuneesti uusiin tai muuttuviin tilanteisiin tai muutoksiin]⁴

Erityisen suuren uhan muodostavat rikollisverkostot ovat huomattavan ketteriä. Ne pystyvät kekseliäästi hyödyntämään lainsäädännön tarjoamia mahdollisuuksia esimerkiksi käyttämällä tai perustamalla laillisia liiketoimintarakenteita rikollisen toiminnan helpottamiseksi tai peittämiseksi ja laittomasti saatujen varojen pesemiseksi. Ne pystyvät kääntämään haasteet hyödykseen, kuten on nähty viime aikoina, kun geopolittisten kriisien aikana rikollinen toiminta on jatkunut tavalliseen tapaan. Tämän operationaalisen joustavuuden lisäksi ne kykenevät vastaamaan muutoskestävästi lainvalvonnan toimiin ja ryhtyvät toimiin kiinnijäämisen välttämiseksi tai turvautuvat korruptioon saadakseen tietoja lainvalvontatutkimuksista tai vaikuttaakseen oikeudenkäynteihin. Tällaisten kasvu- ja selviytymisstrategioiden avulla monet erityisen suuren uhan muodostavista rikollisverkostoista pystyvät säilyttämään valtansa ja vaikutusvaltansa hyvin pitkään, joskus jopa yli vuosikymmenen ajan. Ketteryyden käsite soveltuu rikollisverkostoihin riippumatta niiden organisaatorakenteesta, kokoonpanosta tai koosta.

⁴ Cambridge Dictionary -sanakirja, saatavilla osoitteessa <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/>

Keskeinen uhka on rikollisverkostojen soluttautuminen lailliseen talouselämään rikosten mahdollistajina, rikosten peittelyyn tarkoitettuna kulissina ja rikoshyödyn pesijöinä. **Yhteensä 86 prosenttia erityisen suuren uhan muodostavista rikollisverkostoista hyödyntää laillisia liiketoimintarakenteita.** Suurin osa rikollisverkostoista soluttautuu elinkeinoelämään vastuutasen tehtäviin tai perustaa oman yrityksen. Järjestäytyneen rikollisuuden soluttautumiselle altistuvat erityisesti ovat rakennusala, majoitus- ja ravintola-ala sekä logistiikka-ala. Laillisia yrityksiä käytetään myös laittomasti saatujen varojen pesemiseen rahanpesumenetelmillä, joissa hyväksikäytetään kiinteistöjä (sijoitukset), vähittäiskauppaa (investoinnit arvokkaisiin tavarihin) ja yrityksiä, jossa käydään paljon käteiskauppaa (transaktiot). Eräät erityisen suuren uhan muodostavat rikollisverkostot harjoittavat rahanpesua ainoana rikollisena toimintanaan ja tarjoavat sitä myös palveluna muille rikollisille toimijoille. Mitä enemmän rikollisverkostot voivat hyödyntää laillisia yrityksiä, sitä vahvempia ja muutoskestävämpiä niistä tulee.

Tunnistetut 821 rikollisverkkoa ovat ketteriä, koska ne pystyvät toimimaan joustavasti ja kestävästi häiriöitä. **Erityisen suuren uhan muodostavista rikollisverkostoista 34 prosenttia on ollut toiminnassa yli kymmenen vuotta.** Ne ovat pystyneet säilyttämään vaikutusvaltansa ja valtansa pitkien ajanjaksojen ajan, huolimatta siitä, että verkoston johtajia ja jäseniä on pidätetty. Ne ovat usein selvillä lainvalvonnan toimista ja ryhtyvät aktiivisesti toimiin kiinnijäämisen välttämiseksi ja turvautuvat mahdollisesti myös korruptioon hankkiakseen tietoja lainvalvontaviranomaisilta tai oikeuslaitokselta tai soluttautuakseen niihin.

Rikollisverkoston jäsenten vahva yhteenkuuluvuus tukee verkoston kykyä sietää häiriöitä ja toimia ketterästi. Yhteenkuuluvuutta esiintyy verkostoissa riippumatta niiden organisoitumistavasta.

Organisaatorakenteeltaan erityisen suuren uhan muodostavat rikollisverkostot voivat olla mitä tahansa vertikaalisista horisontaalisiin ja pienistä suuriin ryhmiin. Suurin osa erityisen suuren uhan muodostavista rikollisverkostoista on luonteeltaan vertikaalisia ja hierarkkisia. Niissä on monikerroksinen valtarakenne, vahva sisäisen valvonnan järjestelmä ja keskusjohtajuus. Horisontaalisesti keskeisten henkilöiden ryhmän ympärille tai hajautetusti järjestäytyneet rikollisverkostot ovat harvinaisempia. Erityisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen jäsenmäärä voi vaihdella hyvin pienestä suureen jäsenmäärään. Tarkkaa jäsenmäärää ei useinkaan ole mahdollista määrittää. Tässä analyysissä havaittujen rikollisverkostojen jäsenmäärä vaihtelee yleensä 8 ja 38 välillä.

Ketteryys viittaa myös rikollisten kykyyn ottaa käyttöön uusia teknologioita. Erityisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen välineitä ja asiantuntemusta pidetään usein pitkälle kehitettyinä ja korkeatasoisina. Tapausesimerkit kuitenkin osoittavat joustavuuden ja kekseliäisyyden olevan tärkeämmät keinot rikollisten tavoitteiden saavuttamisessa.

Borderless (rajat ylittävä)

[adjektiivi | käytetään kuvaamaan tilannetta, jossa maiden välisellä rajalla ei yleensä ole merkitystä, tavaroiden, ihmisten jne. liikkuvuudelle]⁵

Erityisen suuren uhan muodostavat rikollisverkostot harjoittavat valtioiden rajat ylittävää rikollista toimintaa. Rikollisverkostojen toiminta ulottuu useisiin maihin, ja niiden jäsenistö on erittäin kansainvälinen. Verkoston jäsenet ovat kotoisin monista EU-maista ja muualta maailmasta, ja he tekevät yhteistyötä rikollisverkostojen sisällä. Vaikka rikollisverkostot kohdistavat rikollisen toimintansa tietyille alueelle tai muutamaaan maahan, niiden vaikutukset ovat kansainväliset ja usein jopa maailmanlaajuiset.

Tunnistetut 821 erityisen suuren uhan muodostavat rikollisverkostot koskevat kaikkia 27 EU:n jäsenvaltiota. Suurin osa ulottuu EU:n ulkopuolelle, erityisesti EU:n naapurimaihin, mutta myös kauemmas. Maailmanlaajuinen ulottuvuus näkyy myös rikollisverkostojen kokoonpanossa: 821 erityisen suuren uhan muodostavan rikollisverkoston jäsenet edustavat **112 kansallisuutta. Verkostoista 68 prosentissa jäsenistö edustaa useita kansallisuuksia, 32 prosentissa on jäseniä vain yhdestä maasta.** Monikansalliset rikollisverkostot koostuvat usein naapurimaiden kansalaisista tai kansalaisuuksista, joilla on suuria yhteisöjä maassa. Toisissa monikansallisissa rikollisverkostoissa taas on hyvin sekalainen kansainvälinen jäsenistö. Rikollisverkostot, joissa on jäseniä vain yhdestä maasta, sijaitsevat pääosin EU:ssa. Joidenkin erityisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen kohdalla voidaan havaita vahvaa kansallisuuteen perustuvaa yhteenkuuluvuutta, mutta ei kaikkien.

76 prosenttia erityisen suuren uhan muodostavista rikollisverkostoista on läsnä tai toimii aktiivisesti 2–7 maassa. Tämä tarkoittaa, että ne rajoittavat toimintaansa tietyille maantieteelliselle alueelle eivätkä laajenna sitä liian laajalle. Alle neljännes toimii useammassa kuin seitsemässä maassa.

5 Sama kuin edellä.

Controlling (kontrolloiva)

[adjektiivi | jonkin tai jonkun toiminnan tai käyttäytymisen määrääminen, rajoittaminen tai hallitseminen]⁶

Erityisen suuren uhan muodostavat rikollisverkostot kontrolloivat ja valvovat tiiviisti rikollista toimintaansa. Ne ovat yleensä erikoistuneet yhteen pääasialliseen rikollisen toiminnan tyyppiin. Monialaisesti laittomaan toimintaan osallistuvat rikollisjärjestöt ovat pikemminkin poikkeus kuin sääntö. Niille on ominaista vahva johto, joka on usein lähellä rikollista toimintaa, mutta joka voi myös johtaa ja valvoa etänä maailmanlaajuisista toimipisteistä. Erityisen suuren uhan muodostavat rikollisverkostot toimivat usein vahvan johtajan alaisuudessa itsenäisesti ja pitävät täydessä määräysvallassaan rikollisen toimintansa, mukaan luettuina keskeiset tukitoimet, kuten laittomasti saatujen varojen pesemisen. Yhteistyössä toimiessaan ne toimivat tasavertaisina kumppaneina, usein hyödyntäen rikollisia palveluntuottajia saadakseen erityistä teknistä tai paikan päällä annettavaa tukea.

Vahva johtajuus on erityisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen keskeinen piirre. Se ei välttämättä liity tiettyntyyppiseen organisaatorakenteeseen tai tiettyyn henkilöön. Erityisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen johtajat valvovat tiiviisti rikosoperaatioita. **82 prosentissa erityisen suuren uhan muodostavista rikollisverkostoista johto on sijoittautunut joko pääasialliseen toimintamaahan tai järjestön keskeisten jäsenten kotimaahan.**

Jotkut erityisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen johtajista pysyttelevät taustalla välttääkseen paljastumisen tai siksi, että ovat pidätettyinä, mutta säilyttävät silti kontrollin ja johdon etäältä. **Noin 6 prosenttia erityisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen operaatioista koordinoidaan ja johdetaan EU:n ulkopuolelta.** Kyseessä on tietoinen pyrkimys välttää lain koura tilanteessa, jossa verkko kiristyy niiden ympärillä.

Erityisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen yhteistyömallissa korostetaan omavaraisuutta tai tasapainoisia kumppanuuksia.

Rikollisjärjestöt säilyttävät itsenäisyytensä ja pitävät tiiviissä valvonnassaan pääasiallisen rikollisen toimintansa. Yhteistyössä toimiessaan ne toimivat tasavertaisina kumppaneina.

Tällainen yhteistyömalli todennäköisesti tehostaa rikollista toimintaa ja mahdollistaa laajan itsenäisyyden koko rikollisen toimintaprosessin valvonnassa alusta loppuun. **Valtaosa erityisen suuren uhan muodostavista rikollisverkostoista pitää määräysvallassaan suurimman osan toiminnastaan tai pääosan rikollisprosessin alusta loppuun asti.**

Tarvitessaan teknistä asiantuntemusta tai matalan tason tekijöitä ne ulkoistavat osia rikosprosessista ulkopuolisille rikollisille palveluntuottajille. Rikollisten palveluntuottajien hyödyntäminen lisää uhkaa entisestään, sillä maksamalla muille rikollisille toimijoille rikollisverkosto voi tyydyttää kaikki tarpeensa. Näin rikollisverkostot voivat delegoida ja hankkia ulkopuolista asiantuntemusta jotakin rikosprosessin osaa varten tai rikollisen toiminnan tukemiseksi. Rikoksen myymisessä palveluna on usein kyse kapean erikoisalan toiminnasta, joka edellyttää tiettyä teknistä erikoistumista, tai matalan tason toiminnasta, joka ulkoistetaan kiinnijäämisen välttämiseksi.

6 Sama kuin edellä.

Muutamit rikollisverkostot tarjoavat pääasiallisena toimintanaan rikoksia palveluna muille verkostoille. Palveluna tarjotaan erityisesti rahanpesua tai väkivallantekoja, joita voivat olla muun muassa henkeen kohdistuvat uhkaukset.

Kontrollista kertoo myös havainto, että valtaosa erityisen suuren uhan muodostavista rikollisverkostoista keskittyy yhteen pääasialliseen rikolliseen toimintaan. Monentyyppisessä laittomassa toiminnassa osallisina olevat rikollisjärjestöt ovat pikemminkin poikkeus kuin sääntö. **Yhteensä 82 prosenttia rikollisverkostoista harjoittaa yhtä pääasiallista rikollista toimintaa, ja vain 18 prosenttia on osallisina monentyyppisessä laittomassa toiminnassa.** Tämä rikostoiminnan keskittäminen tarkoittaa myös sitä, että rikollisverkostojen vaikutusvalta on usein vakiintunut ja niillä on määräävä asema rikollismarkkinoilla.

Erityisen suuren uhan muodostavat rikollisverkostot harjoittavat muutakin rikollisuutta, joka tukee ja vahvistaa niiden pääasiallista toimintaa tai peittää sen. Esimerkiksi ampuma-asekauppaa harjoitetaan usein yhdessä huumekaupan kanssa tai väkivaltaisen toiminnan, kuten kiristyksen, tukena. Koska rikoshiöty on rikollisia toimijoita yhdistävä päätavoite, rahanpesu on keskeinen osa rikollisyriyten toimintaa. Lähes kaikki (96 prosenttia) rikollisverkostoista pesevät rikollisesti hankitut rahat itse.

Destructive (vahingollinen)

[djektiivinen, joka aiheuttaa tai voi aiheuttaa vahinkoa]⁷

Eriyisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen rikokset ja korruption harjoittaminen aiheuttavat merkittävää vahinkoa EU:n sisäiselle turvallisuudelle, oikeusvaltioperiaatteelle ja taloudelle. Järjestöt eivät toimi erillisessä rikollisessa alamaailmassa, vaan vaikuttavat suoraan EU:n kansalaisten elämään. Esimerkkeinä voidaan mainita huumeisiin liittyvän väkivallan ja reviiirikiistojen lisääntyminen monien EU:n kaupunkien kaduilla, haavoittuvassa asemassa olevien nuorten ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien hyväksikäyttö järjestäytyneessä rikollisuudessa sekä monien ihmisten joutuminen rikosten, kuten ihmiskaupan ja petosten, uhreiksi. Rikollisverkostojen vallalla ja vaikutusvallalla on vakavia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Kansalaiset pelkäävät usein järjestäytyneestä rikollisuudesta ilmoittamisen seurauksia ja kokevat, että heitä painostetaan menettelemään järjestäytyneen rikollisuuden ehtojen mukaisesti. Samaan aikaan rikollisverkostot jatkavat laittomasti saatujen varojen keräämistä ja sijoittavat niitä edelleen sekä rikolliseen toimintaan että laillisiin kohteisiin.

Puolet erityisen suuren uhan muodostavista rikollisverkostoista harjoittaa huumekauppaa (yhtenä) pääasiallisena rikollisena toimintanaan. Muita keskeisiä rikollisuuden aloja ovat petokset, omaisuusrikokset, ihmiskuljetus ja ihmiskauppa. Näiden rikollisuuden alojen vaikutukset ulottuvat laajalle ja yhteiskunnan kaikkiin kerroksiin aiheuttaen suoraa vahinkoa miljoonille EU:n kansalaisille.

Kaikki erityisen suuren uhan muodostavat rikollisverkostot eivät tukeudu väkivaltaan ja/tai lahjontaan. Jos näin kuitenkin tapahtuu, se lisää niiden aiheuttamaa uhkaa entisestään. Korruptio ja väkivalta vahvistavat toisiaan. **771 prosenttia rikollisverkostoista turvautuu korruptioon rikollisen toiminnan helpottamiseksi tai lainvalvontaviranomaisten toiminnan tai oikeudenkäyntimenettelyjen estämiseksi.** Korruptio edistää kaikkea rikollista toimintaa, ja se voidaan kohdistaa sekä yksityiseen että julkiseen sektoriin. Korruptio on keino saada tietoa tai estää tutkintoja ja/tai oikeudenkäyntimenettelyjä. Korruptoituneista henkilöistä tulee usein osa rikollisverkostoja, kun he kietoutuvat rikollisverkoston toimintaan. Rikollisverkostosta irtautuminen on vaikeaa myös siksi, että korruptio liittyy läheisesti väkivaltaan ja uhkailuun.

68 prosenttia rikollisverkostoista käyttää väkivaltaa ja uhkailua toimintatapansa olennaisena osana. 32 prosenttia ei käytä väkivaltaa paljastumisen välttämiseksi. Väkivalta liittyy erityisesti huumekauppaan, jossa se saa usein strategisempia ja äärimmäisiä ilmenemismuotoja. Jotkin rikollisverkostot tarjoavat väkivallantekojä palveluna muille rikollisille toimijoille.

Jotkin erityisen suuren uhan muodostavista rikollisverkostoista **rekrytoivat haavoittuvassa asemassa olevia nuoria ja jopa alaikäisiä** ja käyttävät heitä huumeiden salakuljetukseen liittyvissä tehtävissä tai rikollisessa toiminnassa. Rikollisjärjestöt turvautuvat tähän usein välttääkseen syytteenpanon ja/tai verkoston tärkeimpien jäsenten tai johdon tunnistamisen.

Eriyisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen vahingollisuus vaikuttaa jo nyt EU:n kansalaisten elämään ja koko yhteiskuntaan. Järjestäytyneen rikollisuuden entistä suurempi näkyvyys kaupungeissa (esim. väkivaltaisten hyökkäysten ja riitojen lisääntyminen) synnyttää osassa kansalaisia pelkoa. Joitakin kansalaisia järjestäytyneet rikollisryhmät taas onnistuvat houkuttelemaan osallistumaan rikolliseen toimintaan lupauksilla vauraasta elämäntyylistä tai ne painostavat rikoksiin väkivallalla tai sen uhalla.

Rikollisverkostot pystyvät hankkimaan suuria määriä rikoshyötyjä ja käyttämään niitä yhdessä muiden (inhimillisten, aineellisten tai teknisten) resurssien ja asiantuntemuksen kanssa investoidakseen edelleen rikollisten valmiuksiensa ylläpitoon.

⁷ Sama kuin edellä.

Tulosten muuntaminen suosituksiksi

EU:ssa toimivien lukuisten rikollisverkostojen muodostamaan uhan parempi ymmärtäminen auttaa lainvalvontaviranomaisia hienosäätämään operatiivista lähestymistapaansa ja kohdentamaan resurssit tehokkaasti sinne, missä niitä eniten tarvitaan.

Rikollisverkostojen ”ABCD”:n selvitys toi esiin merkittäviä tekijöitä, jotka voivat ohjata toimintapolitiikan laatimista ja operatiivista toimintaa. Keskeinen suositus on kansainvälisen yhteistyön lujittaminen sekä EU:n sisällä että EU:n ulkopuolisten kumppanien kanssa, jotta voidaan puuttua erityisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen rajat ylittävään luonteeseen. Tutkimukset ja operatiiviset toimet tulee keskittää entistä enemmän erityisen suuren uhan muodostaviin rikollisverkostoihin sekä niiden johtajiin, ja sitä kautta on pyrittävä hajottamaan koko rikollisverkosto. Samaan aikaan olisi tehtävä tutkintoja, joissa puututaan myös rikollisuuden laajempaan infrastruktuuriin⁸, joka tukee ja mahdollistaa erityisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen toiminnan. Koska erityisen suuren uhan muodostavat rikollisverkostot ovat ketteriä ja integroituneet yhteiskuntaan, niitä vastaan ei voi taistella eristyksissä. Lainvalvontaviranomaisten on vahvistettava kumppanuuksiaan muiden toimijoiden kanssa, jotta voidaan muodostaa laajoja ja kaiken kattavia eurooppalaisen hallinnollisen lähestymistavan kaltaisia lähestymistapoja, joilla puututaan vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden juurisyihin⁹.

Tämä rikollisten toimijoiden näkökulmasta tehty analyysi on ensimmäinen, ja tuo jo nyt selvää lisäarvoa. Lähestymistapaa voidaan kuitenkin kehittää edelleen jatkamalla tietojenvaihtoa, keräämällä edustavampaa dataa, analysoimalla perusteellisesti rikollisverkostojen uhkavektoreita ja niiden vaikutuksia rikollisuuden aloihin sekä maksimoimalla rajat ylittävissä tutkimuksissa operatiiviset toimet erityisen suuren uhan muodostavien rikollisverkostojen hajottamiseksi.

8 Rikollisuuden infrastruktuurilla tarkoitetaan rikokset mahdollistavia tekijöitä, kuten korruptiota, väkivaltaa, rahanpesua ja laillisen elinkeinoelämän rakenteiden väärinkäyttöä. Näiden välineiden avulla on helpompaa tehdä rikoksia tai välttää kiinnijäämistä.

9 Hallinnollinen lähestymistapa edellyttää, että paikallisviranomaisille annetaan tarvittavat välineet (kuten lupien peruuttaminen), joilla estetään rikollisia käyttämästä väärin laillista infrastruktuuria. Ks. myös eurooppalaisen hallinnollisen lähestymistavan verkosto osoitteessa <https://administrativeapproach.eu>

**PALJASTAMASSA EU:TA ENITEN UHKAAVIA RIKOLLISVERKOSTOJA
- TIIVISTELMÄ**

PDF | ISBN 978-92-95236-44-8 | DOI 10.2813/4917836 | QL-01-24-001-FI-N

© Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirasto, 2024

Tämä tiivistelmä on käännetty käytön helpottamiseksi.
Englanninkielinen versio toimii kuitenkin virallisena viitteenä.

Jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan.

Kaikkien sellaisten kuvien tai muun aineiston käyttöön tai jäljentämiseen, jotka eivät kuulu Euroopan unionin lainvalvontayhteistyöviraston tekijänoikeuteen, on pyydettävä lupaa suoraan tekijänoikeuden haltijoilta.

Tähän julkaisuun viitataan seuraavasti: Europol (2024), Paljastamassa EU:ta eniten uhkaavia rikollisverkostoja - Tiivistelmä, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg.

Kertomus on kokonaisuudessaan saatavilla Europolin verkkosivustolla
www.europol.europa.eu

